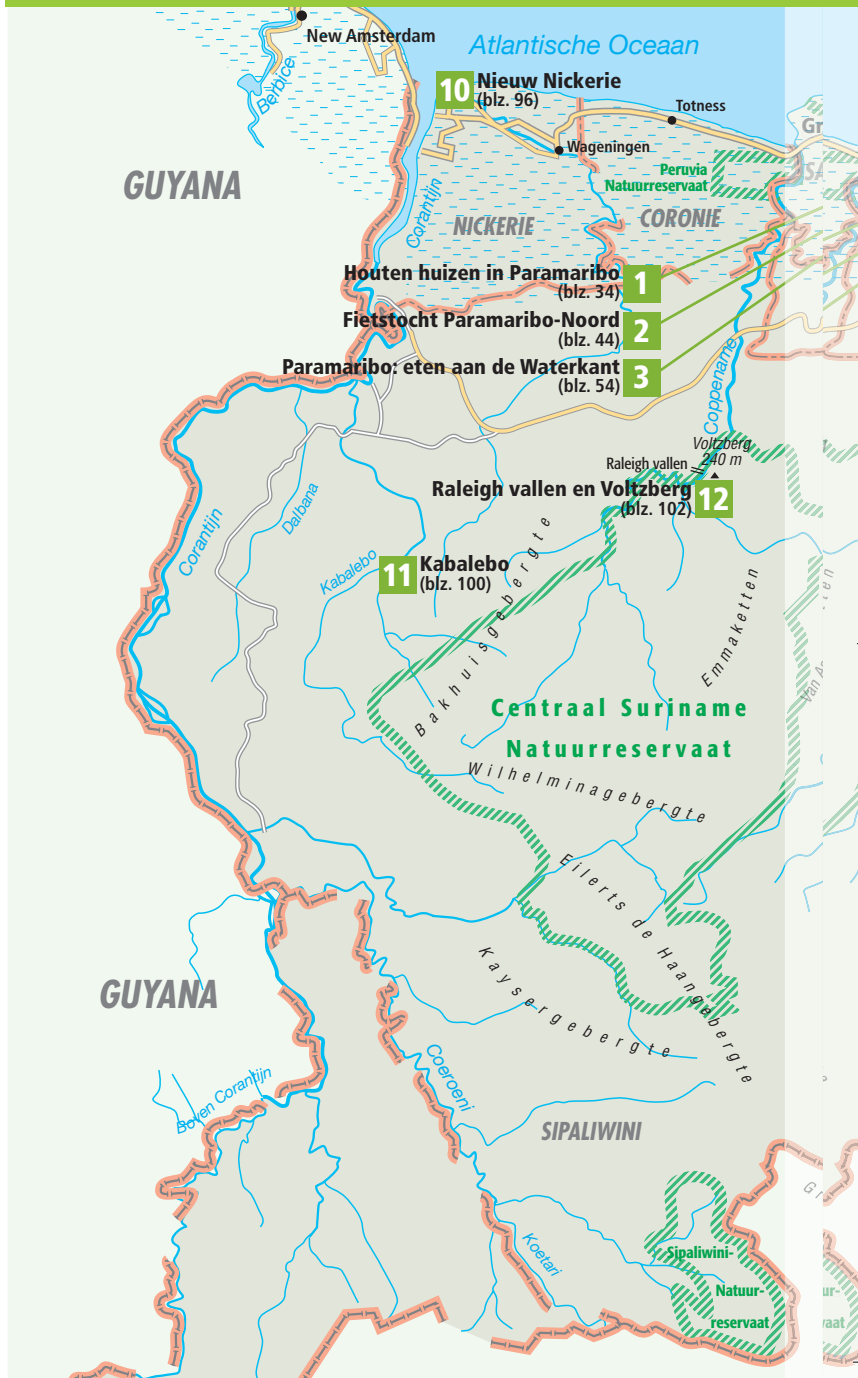

ANWBEXTRA

Suriname

De 15 hoogtepunten in een oogopslag

Welkom

Welkom	6
Ter oriëntatie	8
Kennismaking, Suriname in cijfers	10
Geschiedenis, heden, toekomst	14
Overnachten	16
Eten en drinken	18
Praktische informatie	20

Onderweg in Suriname

Paramaribo	32
Paramaribo 32, Braamspunt 59	
Ten zuiden van Paramaribo	60
Lelydorp 60, Domburg 62, Paranam 67	
Jodensavanne 70, Brokopondomeer 71, Brownsberg 72	
Naar het oosten	74
Commewijne plantages 74, Moengo 81	
Albina 81, Marowijne 86, Galibi 88	
Naar het westen	90
Weg naar Zee 90, Groningen 90	
Coronie 90, Wageningen 94	
Nieuw Nickerie 94, Corantijn 95	
Binnenland	99
Blanche Marie 99, Centraal Suriname Natuurreservaat 99	
Kabalebo 100, Raleigh Vallen 102	
Boven-Suriname 104, Awarradam 108	
Kwamalasamutu 110, Palumeu 111	

De 15 hoogtepunten

- 1 Houten huizen in Paramaribo – de historische binnenstad** 34
Het ene pand is UNESCO Werelderfgoed, het andere zakt langzaam in.
- 2 Ma Retraite en Blauwgrond – fietsen door Paramaribo-Noord** 44
Ruime woonwijken, een populaire shoppingmall en 'klein-Java'.
- 3 Trefpunt van veel Surinamers – eten aan de Waterkant** 54
De sfeervolste terrassen van de stad, als je ervan houdt.

4	Idyllisch 'pleintje' aan de rivier – fietstocht naar Domburg	63
	Op uw gemak langs de rivier naar Domburg en de volgende dag terug.	
5	Verkoelend bruin water – Colakreek en Zanderij	68
	Traditioneel populair dagtochtje van Surinamers.	
6	Langs oude plantages – fietstocht door Commewijne	78
	Gezamenlijk cultureel en industrieel erfgoed in landelijke omgeving.	
7	Een trip langs marroncultuur – Moengo en de Cottica	82
	Bauxiet, oorlog en kunst in een prachtig landschap.	
8	Leatherbacks en Green Turtles – idyllisch Galibi	88
	Grote zeeschildpadden leggen eieren tussen februari en augustus.	
9	Aan de Saramacca – een tochtje naar Groningen	92
	Landelijke rust bij een mislukte volksplanting.	
10	Hindoestaanse rijsthoofdstad – Nieuw Nickerie	96
	Afgelegen derde plaats van het land aan de grens met Guyana.	
11	Uitsluitend natuur – Kabalebo	100
	Vissen in de rivier en wandelen naar de Misty Mountain.	
12	Paradijs voor vogelaars – Raleigh Vallen en Voltzberg	102
	Alle apensoorten en wel 400 verschillende vogels rond een granietberg.	
13	Marrons en sula's – langs de Boven-Suriname	104
	Een vleugje Afrika in het Amazone-oerwoud.	
14	Verantwoord relaxen bij de marrons – Awarradam	108
	Dobberen in de rivier en wandelen door het oerwoud en door dorpjes.	
15	Indianenstammen in het zuiden – Palumeu en Kasikasima	111
	Onderneem een jungle-expeditie vanuit een relaxed oord aan de rivier.	

Toeristische woordenlijst	114
Bevolkingsgroepen van Suriname	116
Register	118
Colofon	126
Paklijst	127
Extra-routes	128

- ▶   Deze symbolen in de tekst verwijzen naar een plattegrond
- Dit symbool in de tekst verwijst naar één van de 15 hoogtepunten
- Dit symbool in de tekst verwijst naar een Waar voor je geld!-tip

Welkom

Als het nodig is duwt Shanno met zijn peddel de korjaal af of helpt hij de bootsman te manoeuvreren. De jonge marron woont bij het jungleresort Awarradam. Af en toe is hij het hulpje van de gids die de reizigers door het oerwoud loodst, over de rivier of door het bos. Een vakantie in Suriname is niet compleet zonder een bezoek aan het binnenland. Het tropisch regenwoud maakt indruk: niet alleen de natuur, ook de cultuur, de eenvoudige en traditierijke levenswijze van de bosnegers en de indianen.

Ter oriëntatie

Paramaribo

Er zijn enkele grotere plaatsen in Suriname, zoals Nieuw Nickerie, Lelydorp en Moengo, maar de enige echte stad is **Paramaribo** (► J 2). De helft van alle Surinamers woont in 'de stad'; dat zijn bijna 250.000 mensen. Omdat er geen hoogbouw is en de meeste huizen vrijstaand zijn, strekt de stad zich uit over een groot gebied op de linkeroever van de Surinamerivier. Die rivier speelt een belangrijke rol in de stad. Vroeger natuurlijk, toen alle verkeer met de plantages over het water ging, maar ook tegenwoordig. Enkele van de belangrijkste hotels grenzen aan de rivier en vanaf het Onafhankelijkheidsplein met het presidentspaleis kijk je op de rivier. Het roemruchte Fort Zeelandia staat (bijna) met zijn voeten in het rivierwater. Het parlamentsgebouw, De Nationale Assemblée, is door een smal weggetje van de rivier gescheiden. En een van de belangrijkste trefpunten van de stad is de Waterkant, een straat met aan de ene kant voorname houten huizen en aan de andere kant zeer populaire eettentjes waar u beslist eens een bami moet proberen.

Politiek, bestuurlijk, economisch en cultureel is Paramaribo natuurlijk het middelpunt van Suriname. Maar ook toeristisch is Paramaribo de centrale plek. Na aankomst op Zanderij is de stad bijna altijd de eerste verblijfplaats. Onder de vele hotels en guesthouses is er voor elk wat wils. Aan restaurants is er ook een ruime keus: de Surinaamse keuken is natuurlijk gevarieerd door de creoolse, Javaanse, Chinese en Hindoestaanse bevolkingsgroepen. Geleidelijk komt er meer keus aan andere keukens, zoals Thais en Italiaans. Hier valt het relaxte tropische

leven te genieten al zal menigeen de stad midden op de dag willen mijden vanwege de enorme warmte. Veel toeristen verblijven echter enkele keren in Paramaribo omdat daar de meeste tours beginnen naar binnenlandse bestemmingen.

Cultureel, in de zin van musea of podiumaanbod, is Paramaribo geen hoogvlieger. Maar de eeuwenoude, witgeschilderde houten huizen van de binnenstad zijn zeker een hoogtepunt; niet voor niets komt het geheel voor op de Werelderfgoedlijst van UNESCO.

Ten zuiden van Paramaribo

Tussen de stad en het Brokopondomeer ligt een groot aantal excursiedoelen. Er zijn leuke plekjes als het dromerige **Domburg** (► J 3) en historische plekken als **Jodensavanne**. In het grote **Lelydorp** (► H 3) is vooral de vlindertuin een trekker. In dit gebied kunt u met een (huur-)auto wel 1 of 2 dagen rondtoeren. Een fietstocht langs de Surinamerivier naar Domburg is echter ook een aanrader.

Surinamers zijn dol op alle recreatieoordjes langs de rivier of aan krekken in het bos. **White Beach** (► J 3), **Colakreek** (► H 3) en **Overbridge** (► J 3) zijn zeer populair. Maar er zijn ook kleinere, zeer charmante badstrandjes als **Republiek** (► H 3) en het zuidelijker gelegen **Ba-boenhol** (► J 4). Nu de Afobakaweg is geasfalteerd, zijn de grote stuwdam en het **Brokopondomeer** (► J 5) veel beter bereikbaar. Dat geldt ook voor de **Brownsberg** (► H 5), een populaire natuurexcursie.

Naar het oosten

De districten Commewijne en Marowijne, beide genoemd naar een rivier,

hebben elk eigen attracties. Als u in Paramaribo over de hoge boogbrug gaat, bent u in Commewijne, en wel meteen in een van de belangrijkste **plantagegebieden** (► J 2) van de oude kolonie. De even wrede als interessante geschiedenis van de Nederlandse slavenplantages galmt na bij een bezoek aan Commewijne. Er zijn talloze trips, meestal over de rivier, maar op eigen gelegenheid kunt u ook een heel eind komen.

Verder oostelijk heeft voormalig bouwstadje **Moengo** (► L 3) weer zijn eigen geschiedenis. Het bloeide onder de mijnbouw, leed onder de Binnenlandse Oorlog en herstelt, hoewel moeizaam, mede door de initiatieven van maron-kunstenaars. **Albina** (► M 3), eens een mooi havenplaatsje aan de brede Marowijne, is overstappunt voor een trip naar het indianendorp **Galibi** (► M 2) van waaruit nachtelijke speurtochten naar eileggende reuzenschildpadden worden ondernomen (feb.- juli/aug.).

Naar het westen

Een reis naar het westen is niet spectaculair maar voegt wel iets toe aan een beeld van Suriname. Eenmaal de uitdijende stad achter u latend, betreedt u het rustige, weinig bezochte district Saramacca. Hoofdplaats **Groningen** (► H 2) is een dromerig dorp aan de rivier. Hier mislukte halverwege de 19e eeuw op pijnlijke wijze een emigratieproject met Nederlandse boeren. Het binnenland van Saramacca kan per boot worden verkend.

District **Coronie** (► E/F 2) vertoont met de vele kokospalmen een ander beeld. Langs de kust ligt een trits creoolse dorpen met typische houten huizen en kerkjes.

Dan volgen de vlakke polders rond **Wageningen** (► D 2), nu de ruïne van een eens moderne rijstindustrie. Rijst is ook belangrijk voor **Nieuw Nickerie** (► C 2), het Hindoestaanse grensstadje aan de Corantijn. Dat wordt vaak ge-

bruikt als uitgangspunt voor een excursie naar het vogelrijke watergebied **Bigi Pan**.

Binnenland

In het grootste deel van Suriname, meer dan 80% van de oppervlakte, zijn weinig verbindingen. Het landschap bestaat uit tropisch regenwoud. Er is één geasfalteerde weg, inmiddels tot voorbij het stuwmeer; de rivieren zijn de belangrijkste verkeersaders. Dat waren ze ook in de tijd dat veel slaven de erbarmelijke omstandigheden op de plantages ontvluchtten. Langs de rivieren trokken zij naar het zuiden. Veel zogenaamde **marondorpen** zijn te vinden langs de **Boven-Suriname** (► H 6/7). Midden 20e eeuw zijn tientallen airstrips in het oerwoud aangelegd om de zoektocht naar kostbare delfstoffen te vergemakkelijken. Toeristen komen vaak met vliegtuigjes naar de jungleresorts. Boven-Suriname is ook bereikbaar over de weg tot Atjoni en vervolgens per boot; de korjaal – een gemodelleerde halve boomstam met een buitenboordmotor – is het vervoermiddel van het oerwoud. Boven-Suriname is het 'dichtstbevolkte' stukje oerwoud. Dorpen rijgen zich aan. Er zijn veel overnachtingsmogelijkheden, veelal eenvoudig, maar ook luxe en duurder. Alle resorts bieden een relaxed verblijf aan de rivier en de mogelijkheid om met het leven van de marons (bosnegers) kennis te maken.

Zuidelijker en ook elders in 'het bos' leven verschillende **indianenstammen**. De leefomstandigheden verschillen niet veel van die van de marons, maar de cultuur verschilt wel. **Palumeu** (► Ea 6) aan de Tapanahoni is een goede mogelijkheid om het oerwoud te ondergaan in combinatie met de cultuur van de inheemsen. Ook zijn er resorts waar het alleen om de uitbundige junglenatuur gaat: een bruisende rivier, bomen, planten, vogels, vissen en apen.

Kennismaking, Suriname in cijfers

‘Goedemiddag meneer’

In grote delen van Suriname, een tropisch land in Zuid-Amerika, word je in je eigen taal aangesproken. Er is veel tropisch regenwoud in Zuid-Amerika. Maar voor Nederlanders is Suriname bijzonder vanwege de taal, de cultuur en de geschiedenis. De relatie begon in de 17e eeuw, onze Gouden Eeuw, en was gebaseerd op het recht van de sterkste.

Plantages, slavernij, koloniaal bewind, tropische landbouw, onafhankelijkheid, ontwikkelingshulp, staatsgrepen, de Decembermoorden, Bijlmermeer, Bouterse, rotishops, broodje pom, Seedorf, Spong, Raymann – talloze personen en zaken, feiten en gebeurtenissen geven inhoud en kleur aan de relatie tussen Suriname en Nederland. Surinamers, of ze nu daar wonen of hier, zijn trots op hun Swieti Sranan. Bijna iedere Surinamer is blij als je hem of haar vertelt dat je naar Suriname gaat.

De boot is van vitaal belang

Voor de bewoners van het Surinaamse binnenland is de korjaal het belangrijkste vervoermiddel. Zo’n boot bestaat grotendeels uit een uitgeholde boomstam en wordt ter plekke gezaagd, geschaafd en afgewerkt. De kostbare buitenboordmotor wordt uit de stad gehaald. Varen met een korjaal op een van de vele brede rivieren is een hoogtepunt van een vakantie in Suriname. Een wandeling door het imposante, dichtbegroeide bos onder leiding van een lokale gids is ook een topervaring. De gids vertelt over de bospolitie en talloze andere vogels, over de telefoonboom, de woudreuzen en de varens en palmen daaronder, over wurgslangen en vogelspinnen. Hij laat knoflook ruiken uit

boomschors en amandelgeur uit een liaan en wijst aan welke bladeren en wortels al eeuwen worden gebruikt tegen allerlei kwalen. Na een aantal nachten in een junglelodge of, iets avontuurlijker, in een hangmat langs de rivier is de anders zo jachtig levende Europeaan een sfeervolle, rustgevende en relativerende reiservaring rijker.

Vakantie in Suriname

In het noordelijke deel van Suriname, zeg maar de kuststrook, is het gemakkelijk om zelfstandig te reizen. Van Paramaribo voeren geasfalteerde wegen naar het oosten, door de plantages naar de bossen rond Moengo en naar het grensstadje Albina aan de majestueuze Marowijne. Maar ook naar het westen, door het groene Saramacca, langs de kokospalmen en mooie huisjes van Coronie en uiteindelijk door de uitgestrekte rijstpolders van Nickerie tot de Corantijn, de andere grote grensrivier. Er rijden volop bussen en busjes en die zijn niet duur. Ook het gebied ten zuiden van Paramaribo, met rivierstrandjes en populaire poedelkreken, is gemakkelijk te bereizen. Betaalbare huurauto’s brengen alles binnen handbereik.

Voor reizen naar het binnenland kiezen de meeste vakantiegangers de georganiseerde tours. Zo’n trip begint meestal op vliegveld Zorg en Hoop in Paramaribo. Cessna’s, Twin Otters en andere kleine vliegtuigen voor maximaal 20 passagiers brengen toeristen tot diep in het oerwoud. Alleen naar Boven-Suriname kan ook over de weg worden gereisd met als toetje een korjaaltrip. Nederlandse touroperators bieden complete reizen aan of stellen een reis voor u samen, op maat. Elke trip, elke excursie begint en eindigt

in Paramaribo. Die kleurrijke stad aan de rivier, met honderden witgeschilderde houten huizen en een ruime keuze aan hotels, cafés en restaurants, is voor de meeste toeristen de uitvalsbasis tijdens een vakantie in Suriname.

Landschap

De brede rivieren bieden op veel plaatsen een indrukwekkende aanblik. Het Surinaamse landschap kan overweldigend zijn door de rustgevende combinatie van alle tinten groen, ruisend water en een diepblauwe lucht met helder witte wolken. Het is echter nergens echt spectaculair. Suriname valt ruwweg te verdelen in een kuststrook en het binnenland. Een strook savannelandschap vormt de overgang.

De kuststrook is in het oosten bebost en wordt naar het westen toe geleidelijk opener; tussen de grootschalige rijstvelden in Nickerie kun je zelfs in een Hollandse polder wanen. In de vlakke kuststrook liggen alle plaatsen van enige betekenis en vindt alle landbouw plaats.

De lichtglooiende savannestrook is een afwisseling van laag bos en vlakten met wit zand, een overblijfsel uit de IJstijd. De vlakten zijn opengehou-

den door de inheemsen die hier in kleine gemeenschappen wonen. De droge, onvruchtbare savannegrond leent zich niet voor landbouw.

Het binnenland bestaat uit bos en beslaat meer dan 80% van het Surinaamse landoppervlak. Tropisch regenwoud vormt de body, de rivieren zijn de slagaders. Hier en daar steken kleine gebergten boven de groene vlakke uit. De Julianatop is met 1230 m het hoogste punt in Suriname.

Surinamers

Suriname is vier keer zo groot als Nederland. Er wonen ruim een half miljoen mensen. Bijna de helft daarvan woont in Paramaribo. De rest woont in de overige districten in het noorden, de kustvlakte, op een klein deel van de bevolking na. Er wonen namelijk circa 40.000 mensen, zo'n 7,5 procent van de totale bevolking, in het iets hoger gelegen binnenland.

Het totale aantal Surinamers ligt op bijna 1 miljoen. Slechts de helft daarvan woont dus in eigen land. Die andere helft woont in het buitenland: Nederland, de Antillen, Frans Guyana, Brazilië en de VS. In Nederland wonen circa 350.000 Surinamers, ruim eender-

Zangvogels rond het beeld van Jopie Pengel op het Onafhankelijkheidsplein in Paramaribo

Kennismaking, Suriname in cijfers

In het wapen van Suriname zijn de oorspronkelijke bewoners afgebeeld. Het schip verwijst naar de aanvoer van slaven en contractarbeiders. De woorden staan voor gerechtigheid, (vaderlands)liefde en trouw of vertrouwen.

de van het totaal. De hechte familiebanden tussen ver uit elkaar wonende Surinamers en de gemeenschappelijke geschiedenis maken dat Suriname en Nederland nauw met elkaar zijn verbonden. Over de kleurrijke samenstelling van de bevolking leest u meer op blz. 116-117. De grote groep creolen heeft zijn oorsprong in de slavenhandel. De Nederlandse kolonisator kocht bijna twee eeuwen lang mensenlevens in Afrika. De rechtenloze negers werden tot stervens toe uitgebuit om de suiker-, koffie- en cacaoplantages winstgevend te maken. Veel slaven wisten de plantages te ontvluchten en vormden zo de bosneger- of marrongemeenschap. Na de afschaffing van de slavernij werden Hindoestanen en Javanen als contractarbeiders naar Suriname verscheept.

Economie

Goed lopende winkels, restaurants, boetieks en veel luxe auto's wijzen op een behoorlijke consumptie. Nu gaat het de laatste jaren wel aardig met de Surinaamse economie (een groei van 4 tot 5 procent per jaar) maar die luxeconsumptie zou veel geringer zijn zonder de bloeiende paralleleconomie. Dan hebben we het over smokkel, drugshandel, witwassen en corruptie.

Dure SUV's zijn niet zeldzaam in Paramaribo en rond de stad groeit het aantal superluxe, weinig ingetogen villa's. Door de economische groei wordt Suriname niet meer bij de lage- maar bij de middeninkomens-landen gerekend. Maar het is vooral de middenklasse die groeit – en de bovenlaag. Er wordt geïnvesteerd en het toerisme bijvoorbeeld groeit gestaag. Maar de bauxietmarkt is niet meer veelbelovend en de zorg en het onderwijs gaan nog steeds achteruit. Meer dan de helft van de bevolking leeft onder de armoedegrens. Familiebanden en gezamenlijk zinnige voorkeuren voorkomen veel schrijnende gevallen.

Goud is tegenwoordig het belangrijkste exportproduct, gevolgd door aluminium/bauxiet, olie, hout en op grotere afstand bananen en rijst.

Politiek

Vijf jaar na de onafhankelijkheid in 1975 mondde een militaire opstand uit in een staatsgreep. Het militaire bewind onder leiding van Desi Bouterse koos er in december 1982 voor om vijftien 'tegenstanders van de revolutie' op te pakken, te martelen en te vermoorden. Nederland stopte uit protest tegen deze moorden de ontwikkelingshulp. Tot op de dag van vandaag hangen de impact van deze moorden en de onvrede over het niet afgeronde proces tegen de verdachten als een sluier over het land. In 2012 werd het omstreden wetsvoorstel om de 25 verdachten van de Decembermoorden te verlenen, met geringe meerderheid door het parlement aangenomen.

Onder de regering Venetiaan (2005-2010) is de buitenlandse schuld afgenomen en groeide de economie. Na de verkiezingen van 2010 werd uiteindelijk Bouterse tot president gekozen. Zijn regering nam omstreden maatregelen (devaluatie van de Surinaamse dollar, hogere brandstofprijzen, beloning voor

de first lady) maar ontmoet toch ook een voorzichtig optimisme in een brede laag van de bevolking. Waardering is er voor verbetering van wegen, riool en rivierkaden, en nieuwe wetten aangaande minimumloon en pensioen.

Milieu

Goudwinning levert veel geld op in Suriname. Door kortzichtig bestuur vloeit de winst echter grotendeels het land uit. Van de aanzienlijke illegale delving komt natuurlijk geen dollar in de schatkist. Ernstiger nog is het stijgende kwikgehalte in het rivierwater. De, veelal illegale, goudzoekers in het zuiden gebrui-

ken kwik om goud van zand en modder te scheiden. Na gebruik komt het kwik in de rivieren terecht. Voor de binnenlandbewoners leveren die rivieren vis en drinkwater. Behalve een gezondheidsbedreiging betekent het kwikgevaar ook een economische schade – vergiftigde vis kan niet meer worden verkocht. Pas sinds 2014 is er publieke aandacht voor het kwikprobleem.

De leefomgeving van sommige binnenlandgemeenschappen wordt behalve door delfstoffenwinning bedreigd door grootschalige houtkap. Buitenlandse bedrijven verkregen hiervoor concessies tegen zachte prijzen.

Suriname in cijfers

Ligging: aan de noordkust van Zuid-Amerika, tussen 2° en 6° NB. Ten oosten ligt Frans Guyana en ten westen Guyana. Brazilië is de zuiderbuur.

Oppervlakte en inwoners: 163.820 km², vier keer zo groot als Nederland. Officieel 541.000 inwoners (2012), ruim 3% van Nederland. Bijna de helft ervan woont in Paramaribo. De tweede plaats is Lelydorp met 19.000 inwoners. Dan volgen Nieuw Nickerie (13.000), Meerzorg (12.000) en Moengo (11.000). In Nederland wonen circa 350.000 Surinamers en in de VS ruim 100.000.

Staats- en regeringsvorm: Suriname is sinds 1975 een onafhankelijke staat, een republiek met een constitutionele democratie. Na een staatsgreep in 1980 was er sprake van een dictatuur; vanaf 1991 herstelde de democratie zich. Om de 5 jaar zijn er parlementsverkiezingen; het parlement, De Nationale Assemblée, kiest de president (sinds 2010 Desiré Bouterse). In mei 2015 vinden weer parlementsverkiezingen plaats.

Bevolkingsgroepen: Hindoestanen 27,4%, marrons (bosnegers) 21,7%, creolen 15,7%, Javanen 13,7%. Het aandeel van de inheemse 'indianen' ligt op een paar procent. Andere kleine groepen zijn Chinezen (groeit), Libanezen, Joden (van Portugese afkomst) en blanke Europeanen. 13,4% van de bevolking is *moksi* (gemengd). Het aantal Braziliaanse immigranten – snel gestegen in de afgelopen jaren – wordt geschat op 40 à 50.000.

Transport en communicatie: 4300 km wegen waarvan ±1500 geasfalteerd; 200.000 auto's; 1200 km bevaarbare waterwegen; (nog) geen trein; internet 35% (Nederland 95%), vaste telefoons 83.000, mobiele nummers 1 miljoen.

Economie: bauxiet, kaolien, hout en goud zijn de belangrijkste natuurlijke hulpbronnen. Goud, bauxiet en olie zijn goed voor 85% van de export. De omvang van de informele economie wordt vaak geschat op minimaal de helft. De Surinaamse economie kent een groei van 4 à 5% per jaar. Inkomen per hoofd van de bevolking (schatting 2013, bron CIA World Factbook): US\$ 12.900 (nr. 101); ter vergelijking Nederland: US\$ 48.300 (nr. 18).

Geschiedenis, heden, toekomst

Vóór Columbus

De oudst bekende bewoners zijn jagers die zich omstreeks 10.000 v.Chr. in het zuiden van het huidige Suriname ophouden. Rond 500 n.Chr. betreden Arowakken vanuit het westen de kuststrook. Zij introduceren daar landbouw. Omstreeks 1100 verdrijven Caraïbstammen uit het Amazonegebied de Arowakken uit de kustzone.

Kolonisatie

Dit deel van de noordkust van Zuid-Amerika wordt in 1499 voor het eerst gezien door een Europeaan, de Spanjaard Alonso de Ojeda; het krijgt de naam Guyana. In de 16e eeuw gaan er geruchten over goud in de regenwouden. Spanjaarden, Portugezen, Fransen, Engelsen en Nederlanders worden erheen gelokt. De inheemse bevolking lijdt door de besmettelijke ziekten die deze gelukszoekers meenemen uit Europa. Vanaf 1613 telen Hollandse en Engelse planters tabak en suikerriet; zij dwingen de inheemse bevolking tot slavenarbeid. De indianen blijken slecht bestand tegen het slavenbestaan en verzetten zich tegen de overheersing.

In 1667 verovert de Zeeuwse admiraal Abraham Crijnssen Suriname op de Engelsen. Overeengekomen wordt dat Nieuw-Amsterdam (het latere New York) aan Engeland wordt afgestaan.

Plantages en slavenhandel

De plantage-economie begint vorm te krijgen. Suiker is veruit het belangrijkste product; ook worden koffie, cacao en tabak verbouwd. Voor het zware werk op de plantages is veel arbeidskracht nodig. Vanaf 1637 voert de West-Indische Compagnie een lucratieve driehoeks-

handel. In West-Afrika worden neger-slaven gekocht van Afrikaanse handelaren 'voor spiegeltjes en kralen', alcohol en wapens. De slaven waren eerder al door Afrikanen gevangen; vaak ging het ook om krijgsgevangenen. De WIC verkoopt de slaven na een erbarmelijke reis, waarbij gemiddeld 15% het leven liet (ook van de bemanning trouwens), in het Caraïbisch gebied aan tussenhandelaren, vaak op Curaçao; die verkopen ze door aan plantagehouders. De WIC-schepen voeren met vooral suiker weer naar Europa terug.

Twee eeuwen slavernij

Vanaf het begin van deze slavernij in Suriname lukt het slaven om te ontsnappen. De inheemse indianen, vanwege hun onderdrukking in opstand gekomen tegen de Europese planters, voeren aanvankelijk nog guerilla-acties tegen plantages. Veelal bevrijden ze daarbij negerslaven die ze vervolgens leren hoe te overleven in het oerwoud. Suriname staat in de regio bekend om de wreedste slavenhouderij. Ontsnapte slaven moeten ver weg om uit de handen te blijven van door de slavenhouder georganiseerde patrouilles. Onder meer in de bossen van Boven-Suriname ontstaan zo marron-gemeenschappen.

Aan het eind van de 18e eeuw neemt het aantal suikerplantages sterk af door concurrentie uit Azië en door de opkomst van bietsuiker. Slavenhandel wordt in 1814 verboden voor Nederlanders. Het duurt echter tot 1863 voordat Nederland de slavernij afschaft, veel later dan de andere Europese slavenhandelna-ties. In totaal hebben de Nederlanders dan ongeveer 500.000 Afrikanen naar Suriname gebracht.

Contractarbeiders

De overgebleven plantages lokken contractarbeiders uit Brits-Indië naar Suriname; in 1873 komt het eerste schip met Hindoestanen aan. Daarvoor waren al de eerste Chinezen gekomen. Later worden Javanen geworven uit Nederlands-Indië. De plantage-economie verliest echter steeds meer terrein.

Naar de onafhankelijkheid

De winning van bauxiet, grondstof voor aluminium, bij Moengo wordt een succes. Midden 20e eeuw emanciperen de verschillende bevolkingsgroepen en de politiek verzuilt: creoolse, Hindoestaanse en Javaanse partijen. Ondanks politieke verdeeldheid ontstaat in 1975 de Onafhankelijke Republiek Suriname. Wegens gebrek aan vertrouwen in de toekomst trekken in een paar jaar honderdduizend Surinamers naar Nederland.

Staatsgreep en oorlog

De weinig effectieve eerste regering wordt omvergoorpen door een groepje militairen onder leiding van sergeant-majoor Desi Bouterse. De machtswisseling wordt aanvankelijk verwelkomd

maar al snel blijkt het gebrek aan ervaring en aan democratisch gehalte van het militair bewind. Rond 8 december 1982 worden vijftien tegenstanders van het regime gedood in Fort Zeelandia. Suriname verliest alle buitenlandse steun. Veel (kansrijke) Surinamers verlaten alsnog het land. Van 1986 tot 1992 woedt de Binnenlandse Oorlog: het junglecommando van Ronnie Brunswijk voert een guerilla-oorlog tegen het dictatoriale bewind. De economie loopt versneld terug door sabotage en oorlogsschade aan de industrie. Het Nationale Leger vermoordt 39 burgers van bosnegerdorp Moiwana.

21e eeuw

Onder de regering Venetiaan wordt de staatschuld verkleind en groeit de economie. Suriname heeft beperkt last van de financiële crisis van 2008. De economische groei daalt iets maar is nog altijd zo'n 4%. Na de parlementsverkiezingen van 2010 wordt Desi Bouterse opnieuw president. Het proces rond de Decemberoorden, begonnen in 2007, wordt gefrustreerd door het aannemen van de Amnestiewet in 2012.

Verbroken ketenen – het Kwakoebeeld ter herdenking van de afschaffing van de slavernij

Overnachten

Hotels in Paramaribo

Tot eind vorige eeuw had je een viertal 'luxehotels' in Suriname (alle in Paramaribo) waaronder Torarica, voor iedereen die belangrijk was, en het voormalige Golden Tulip-hotel Krasnapolsky. Daar sliepen de zakenmensen. Op de internationale kwalificatieladder bewogen die hotels zich maximaal rond de drie sterren. Voorts boden sjofele pensions onderdak aan mensen uit de districten die in de hoofdstad moesten zijn. Toeristen in Suriname waren hoofdzakelijk Nederlanders van Surinaamse afkomst en die vonden veelal onderdak bij familie.

Dat laatste is niet veranderd, de vliegtuigen uit Amsterdam zijn voor meer dan 80% gevuld met mensen die familie gaan bezoeken, maar er is wel een grotere stroom 'echte' toeristen gekomen.

Er zijn nu hotels op viersterrenniveau, 4½ misschien wel, en er is een behoorlijk aanbod in middenklassehotels en guesthouses gekomen. De tarieven van de betere hotels liggen vrij hoog in vergelijking met het prijspeil in Suriname. De in deze gids genoemde tarieven zijn de rack rates, de officiële receptie-tarieven. De uiteindelijke prijs zal veelal wat lager liggen, zeker als u in Nederland een complete reis boekt (vlucht + hotel in Paramaribo + eventuele excursies).

Van de populaire boekingsites biedt alleen booking.com een behoorlijke keus voor Paramaribo. Daarbuiten is het met een handvol gedaan; Suriname is geen massabestemming. Zoeken naar een hotel op internet is echter goed mogelijk. Portals zijn nogal wisselvallig en de inhoud van websites is niet altijd even helder of actueel. Gewoon de zoekmachine gebruiken is een oplossing. De accommodaties die bij de

plaatsbeschrijvingen in deze gids worden genoemd zijn alle door ons bezocht.

In de laatste paar jaar is er een flink aantal nieuwe hotels gebouwd. Een behoorlijk deel daarvan, bijvoorbeeld het prominente Ramada Princess aan de Kleine Waterstraat, is eigenlijk hoofdzakelijk casino – in Suriname mag een casino alleen maar in een hotel zitten. Echte reizigers voelen zich misschien meer thuis in bijvoorbeeld Greenheart Hotel, geheel van hout en eind 2014 geopend.

Samenvattend: in Paramaribo kun je goed slapen vanaf zo'n € 35 voor een tweepersoonskamer. Een kamer in de luxeklasse gaat richting € 100.

Guesthouses

Veel Nederlandse gasten geven tegenwoordig de voorkeur aan een verblijf in een guesthouse. In de laatste jaren zijn er diverse nieuw geopend. Guesthouses liggen veelal rustiger dan hotels en zijn altijd kleinschalig. De entourage is meestal familiaal. Anonimiteit en grandeur worden niet geboden. De wat duurdere guesthouses doen qua comfort niet of nauwelijks onder voor drie- of viersterrenhotels. Afhankelijk van het geboden comfort kost een tweepersoonskamer tussen € 20 en € 60 per nacht.

Vakantiehuis huren

Wie enige weken in Paramaribo wil verblijven, kan overwegen een huis te huren. Dat is natuurlijk veel goedkoper dan een hotel. Sommige (gespecialiseerde) touroperators die reizen naar Suriname aanbieden, hebben huizen en appartementen in hun programma's. De Surinaamse reisbureaus, met name in de grote steden, bemiddelen veelal ook

hierin. En dan zijn er heel wat huizen/appartementen te vinden op internet, bijvoorbeeld op micazu.nl. Voor € 100 à € 200 per week vindt u gemakkelijk een huis in de buitenwijken van Paramaribo.

Hotels buiten Paramaribo

Als we de resorts in het binnenland even niet tot de hotels rekenen, dan zijn er buiten Paramaribo maar weinig hotels. Suriname's 'tweede stad' Nieuw Nickerie heeft er een handvol. En rondom Paramaribo zijn er wat accommodaties in verschillende prijsklassen, bijvoorbeeld in Groningen, Domburg en Lelydorp. In oostelijke richting, Moengo en Albina, is er nauwelijks aanbod.

Slapen in het binnenland

De meeste toeristen zoeken niet zelf een overnachtingsplek in het binnenland. Veelal wordt in eigen land een complete vakantiereis geboekt. Daarin zijn dan één of twee trips naar het binnenland opgenomen. Dan wordt over-

nacht in zogenaamde lodges of resorts. Dat zijn meestal ruim aangelegde parken of kampjes met een aantal vrijstaande hutten of twee-onder-een-kaphutten. Er zijn eenvoudige hutten waarbij het centrale sanitair gedeeld wordt, tot luxehutten met alle comfort, inclusief airco, en hotelachtige services. Voor elk wat wils.

Veel resorts kunt u thuis al op internet bekijken om een indruk te krijgen waarvoor u kunt kiezen. Ze hebben een eigen site of u komt terecht op de site van een touroperator.

Individuele reizigers die op eigen houtje in het bos rondreizen kunnen in de meeste dorpen tegen geringe prijzen € overnachten in een *logeergebouw* of in een *hangmattenkamp*. Een eigen hangmat met klamboe is dan wel nodig.

Ook tijdens georganiseerde expedities wordt soms in hangmattenkampjes langs de rivier overnacht. Hangmatten en klamboe's worden dan door de reisleiding meegenomen in de koraal.

Rustiek en toch op loopafstand van het centrum: Greenheart Hotel in Paramaribo

Eten en drinken

Rijst met kip is het typische eten van Suriname. Dat wordt dankoek veel geten. Maar er is meer, veel meer. Er is niet één Surinaamse keuken. Elke bevolkingsgroep bewaart culinaire tradities. Ook wordt er onderling geleend en zijn mixgerechten ontstaan, vooral in de creoolse keuken. *Massala* wordt in heel veel Surinaamse gerechten gebruikt, net als een bouillonblokje.

Gevarieerd aanbod

De **Hindoestaanse** keuken is vooral aanwezig in de *rotishops*: grote, dunne pannekoek met kip, aardappel en kousenband, bereid met massala (kerrie) zoals de meeste gerechten. *Bara* is een gefrituurde koek van bonen, lijkt op een oliebol en druipet van het vet.

Als u wordt gevraagd: 'Zal ik peper zetten?' bedenk dan dat er bij uw 'ja' hete, versgesneden rode peper aan uw gerecht wordt toegevoegd.

Javaans eten kunt u overal in Suriname bij *warungs*, open eettentjes (meestal zonder bier). Zeer populair is de *bami*; verder *nasi*, *saté*, *baka bana* (gebakken banaan, als het kan met pindasaus), *petjil* (gado gado) en *telo* (gefrituurde cassave met zoute vis). De van oorsprong Javaanse *saoto* is erg geliefd in Suriname; het is een bouillon met reepjes kip, taugé, ei en gesneden peper. Een uitgebreide keus, waaronder het Nederlandse bedenkstel *rijsttafel*, heeft u bij Javaanse restaurants.

Een favoriet eenpansgerecht uit de creoolse keuken is *moksi alesj*, een soort nasi met vlees. *Pom* is een bekend ovengerecht dat wordt gemaakt met geraspte of gemalen tajer-knol en zout vlees en/of kip. *Pastei* is een stevig gevuld ovengerecht in bladerdeeg;

naast vlees, kruiden, tomaten, ui en zo voort horen er eigenlijk ook doperwten in. Het gerecht BB+R is zo beroemd dat er een liedje over is gemaakt: bruine bonen met rijst.

De **Chinees** is wijdverbreid in Suriname. De Chinese keuken is met meer peper en veel kip aangepast aan de Surinaamse smaak. *Chow mein* is wel het bekendste gerecht, zeg maar mie met kip en groente. Ook gebakken rijst en fu yong hai zijn hier verkrijgbaar, net als gestoofd varken, gezouten amsoi, tjap tjoi en gestoofde vis of kip met zwarte-bonen-knoflook-saus.

In het **binnenland** wordt eenvoudiger gekookt, simpelweg omdat er hoofdzakelijk van lokale ingrediënten gebruik wordt gemaakt. Al het andere moet uit de stad komen, per vliegtuig of korjaal; dat is kostbaar en blijft doorgaans beperkt tot rijst, bier en frisdrank. Het menu bestaat meestal uit rijst of cassave met vis uit de rivier of vlees uit het bos.

In Paramaribo is naast dit aanbod nog keus uit Thaise, Koreaanse en verschillende Europese restaurants.

Surinamers zijn dol op **broodjes**, vooral om de werkdag te breken (om 15 uur wordt een warme maaltijd gebruikt). Broodjes zijn op veel plaatsen verkrijgbaar, vaak aangekondigd als *belegde broden*. De puntbroodjes worden belegd met pom, kaas, ei, gehakt, groente en natuurlijk met bakkeljauw.

Fruitparadijs

Bij elk huis staan wel fruitbomen op het erf; overal zie je vruchten aan de bomen en op veel plekken is vers fruit te koop. Overal verkrijgbaar zijn bijvoorbeeld ananas, *bakove* (kleine eetbanaan; de

Lunch tijdens een trip langs de Cotticarivier; de gids heeft het traditionele Surinaamse gerecht heri heri gemaakt, gekruide bakkeljauw met cassave, banaan, aardappel en ei – ook voor de bootsman

grote bananen worden gebakken), citrusvruchten waaronder heerlijk sappige pompelmoes, *markoesa* (passievrucht), papaja en *manja* (mango).

Drinken

Frisdrank heet hier *soft*. Gekoelde flesjes zijn op veel plaatsen verkrijgbaar. Een groot merk is Fernandes, dat heeft flesjes in vijf smaken; in Nederland zijn de blikjes Fernandes te koop. Naast de mierzoete softs is langzaam de light-variant in opkomst.

Dawet is een zoet, roze kokosdrankje met sereh en sliertjes maizena, te koop met ijsklontjes bij Javaanse eettentjes (*warungs*). Sap is praktisch altijd verkapt en bijgezoet. Limonade heet hier *stroop* en is zo goed als verdrongen door de softs.

Warme dranken als **koffie** en **thee** worden niet zoveel gedronken als in Europa. In een klein (maar toenemend) aantal hotels, restaurants en cafés in Paramaribo wordt redelijke tot goede koffie geserveerd. Daarnaast zult u het met oploskoffie moeten stellen.

Parbo is het grote **biermerk** in

Suriname. Met meer mensen vraagt u een *djogo* (literfles) met *cupsen* (beker-tjes). Er zijn ook kleine flesjes en blikjes.

Wijn was niet erg gangbaar in Suriname maar wordt steeds beter verkrijgbaar, ook in grotere supermarkten. In duurdere restaurants is (Chilense) wijn al heel gewoon.

Tot de Surinaamse **sterkedrank** (*sopi*) kunnen we de *kasiri* rekenen: dat stoken inheemsen van cassave. Soms wordt het ook als bier gebrouwen. Toeristen drinken het alleen omdat ze het ceremonieel krijgen aangeboden. Beter te pruimen is de Surinaamse **rum** als Borgoe (populair met cola) en Black Cat (witte rum). De meeste alcohol zit in Palm rum, 90%. Maar echt **stoere** mannen drinken geïmporteerde **whisky** van Johnny Walker, Black Label wel te verstaan.

Schaafijs

Te koop bij beschilderde karretjes op straat. Van een groot blok wordt ijs geschaafd en in een beker gedaan; dan wordt het overgoten met Surinaamse siroop van bijvoorbeeld markoesa, gember, tamarinde, mopé of zuurzak.

Praktische informatie

Reizen naar Suriname

Met het vliegtuig

KLM en Surinam Airways (SLM) vliegen tussen Schiphol en Suriname. De prijzen zijn ongeveer gelijk en beginnen bij circa € 750 (2014). De laatste jaren zijn er af en toe interessante aanbiedingen zodat u misschien wel voor € 600 of 650 kunt vliegen (buiten het hoogseizoen). De vluchten in juli/augustus en rond kerst zitten snel vol; prijzen kunnen dan oplopen tot € 1400/1500 of nog bonter. De vlucht duurt ongeveer 9 uur.

Vanuit België kan het best gekozen worden voor Schiphol, eventueel voor Parijs. Het is namelijk ook mogelijk om naar Cayenne (Frans Guyana) te vliegen. Een retour Parijs-Cayenne kost vanaf circa € 900 (2015), Cayenne-Paramaribo per bus en bootje tussen € 40 en € 50 p.p. Andere mogelijkheden, bijna altijd duurder, zijn via Miami, Curaçao en via Trinidad en Tobago.

Internationale vluchten komen aan op en vertrekken van Johan Adolf Pengel International Airport. Het kleine vliegveld wordt meestal Zanderij genoemd, naar het nabijgelegen dorpje, 46 km ten zuiden van Paramaribo.

Naar de stad Voor wie geen transfer is geregeld of een hotelbusje klaarstaat, is er de taxi (€ 31-37, prijs afspreken, taxi's hebben geen meters) of een gedeeld busje (€ 14,50 p.p.). De gewone lijnbus (POZ) is veruit het goedkoopst, maar die rijdt onregelmatig en maakt veel stops vóór het centrum van Paramaribo.

Douane

Documenten Voor onder anderen Nederlanders en Belgen is in 2011 het visum voor vakantie-reizen afgeschaft.

Wel dient nog te worden betaald voor een **Toeristenkaart**. Die is verkrijgbaar bij het Surinaamse Consulaat in Amsterdam (of de ambassade in Brussel), in vertrekhal 3 op Schiphol en bij aankomst op de J.A. Pengel-luchthaven in Suriname. De kosten zijn respectievelijk € 20 en US\$ 25. Om een Toeristenkaart te kunnen kopen, moet uw paspoort nog minstens 6 maanden geldig zijn bij aankomst in Suriname en dient u over een retourticket te beschikken. De Toeristenkaart is geldig voor 90 dagen en voor 1 binnenkomst. Wie langer dan 1 maand wil blijven, moet zich binnen 30 dagen melden bij de Vreemdelingendienst op de Mr. J. Lachmonstraat 165-167 in Paramaribo. Gaat u tijdens uw reis een keer de grens over, dan moet u bij terugkeer in Suriname opnieuw een Toeristenkaart kopen. Wie tijdens een trip naar Galibi even St. Laurent in Frans Guyana aandoet heeft geen nieuwe kaart nodig.

Surinaams Consulaat in Nederland

De Cuserstraat 11, 1081 CK Amsterdam, tel. 020 642 61 37, fax 020 646 53 11, www.consulaatsuriname.nl.

Surinaamse Ambassade in België

Franklin Rooseveltlaan 200, 1050 Brussel, tel. 02 640 11 72, fax 02 646 39 62, sur.amb.bru@online.be.

Invoerbepalingen U mag 200 sigaretten en 1 liter sterkedrank invoeren. Voor de terugreis naar een EU-land geldt hetzelfde. Tabakswaaren en sterkedrank zijn in Suriname aanzienlijk goedkoper.

Bij vertrek uit Suriname moet u er rekening mee houden dat er controles van uw bagage plaatsvinden. Bij aankomst op Schiphol kan een '100% controle' behoorlijk wat tijd in beslag nemen.

Reizen in Suriname

Naast deelnemen aan tours en expedities kunt u op eigen houtje door het land reizen, zij het beperkt. In het noorden liggen goed berijdbare wegen. De Oost-West-verbinding loopt van grens naar grens, via Paramaribo. U kunt naar Nickerie in het westen en naar Moengo/Albina in het oosten. Sinds 2011 is de voormalige laterietweg langs het Brokopondostuwmeer tot aan Atjoni – bijna 200 km ten zuiden van Paramaribo – geasfalteerd, zodat € de marrondorpen van Boven-Suriname (de bovenloop van de Surinamerivier) in enkele uren bereikbaar zijn. De overige bestemmingen in het binnenland zijn alleen bereikbaar met een vliegtuig en/of per korjaal met buitenboordmotor.

Vliegtuig

Vanaf vliegveld Zorg en Hoop in Paramaribo-Zuid onderhouden Gum Air (charters) en Blue Wing (lijndiensten – stond eind 2014 op de 'zwarte lijst' van de EU) verbindingen met ruim veertig airstrips in het binnenland. Als u een reis boekt met een of meer trips naar het binnenland, wordt de vlucht voor u geregeld. Er is beperkte ruimte in de vliegtuigjes voor 6 tot 20 personen. U zult er op gewezen worden dat u niet meer dan 5 of 6 kg bagage mee kunt nemen, voor bepaalde trips 8 kg.

Bus

De *Staatsbus*, van het Nationaal Vervoer Bedrijf, rijdt van Paramaribo naar Nieuw Nickerie, naar Albina en naar Lelydorp. De kosten zijn niet hoog: naar Nieuw Nickerie (235 km, 3,5 uur) bijvoorbeeld kost circa € 4,50 enkele reis. De Staatsbus rijdt in principe op vaste tijden – er is wel eens een materieelprobleem – en het busstation is aan de Heiligenweg.

Iets duurder zijn de particuliere busjes. De bushouders zijn verenigd in de

Particuliere Lijnbus Organisatie. Naast de routes naar de districten verzorgen deze *wilde busjes* ook het openbaar vervoer in het stadsgebied.

De overheid onderhoudt ook de busverbinding met het verre binnenland. Daarvoor worden de zogenaamde *jumbo's* gebruikt, voor passagiersvervoer omgebouwde DAF-trucks. Deze rijden van Paramaribo (Saramaccastraat) over de Afobakaweg naar Atjoni. Daarvandaan vertrekken korjalen (houten boten) naar plaatsen aan de Boven-Surinamerivier.

Trein

In 2014 lanceerde de regering plannen voor een spoorlijn tussen Paramaribo en Onverwacht, 30 km zuidelijker. Vanaf 2016 zouden er treinen kunnen rijden ...

Auto

Huurauto's zijn voldoende voorradig in Suriname en redelijk geprijsd, vanaf ongeveer € 25 per dag inclusief belasting en verzekering. Er zijn kleine, lokale verhuurders die lagere prijzen aanbieden. Kijk in die gevallen goed naar de staat van de auto, met name naar een goed reservewiel, een krik en een wielsleutel. Er zijn slechte wegen en banden en schokbrekers hebben het zwaar te verduren.

De meeste huurauto's hebben het stuur rechts (bijna alle auto's die in Suriname rondrijden zijn gebruikt geïmporteerd uit Japan). Het is niet mogelijk om met een Surinaamse huurauto in Frans Guyana te rijden.

Er wordt links gereden, de erfenis van een kortstondig Engels bestuur begin 19e eeuw. Verkeer van links heeft voorrang; op T-kruisingen heeft doorgaand verkeer voorrang. In het donker rijden wordt afgeraden in verband met langzaam verkeer en voetgangers op de weg en omdat er weinig belijning is. Gemiddeld genomen is het rijgedrag to-

Praktische informatie

lerant en niet onvoorzichtig, de onvermijdelijke pedaalridders uitgezonderd.

Brandstof is sinds 2014, zoals overall, goedkoper geworden. Begin 2015 kostte benzine (*unleaded*) circa € 0,87 en diesel een stuiver meer.

De wegen die niet op blz. 21 worden genoemd kunnen kuilen en oneffenheden vertonen. In natte perioden is voor niet-geasfalteerde wegen al snel vierwiel aandrijving nodig.

Een Internationaal Rijbewijs is verplicht en verkrijgbaar bij de ANWB.

Elektriciteit

Het elektriciteitsnet levert 110 volt/60Hz, hoewel veel hotels ook beschikken over 220 volt/50Hz-stopcontacten. De meeste 'reisapparaten' en opladers kunnen ook op 110 volt worden aangesloten. U heeft soms een verloopstekker nodig, Amerikaans, met twee platte pennen. In het binnenland wordt hier en daar stroom opgewekt door middel van generatoren of zonnecollectoren.

Feestdagen

Als gevolg van de diversiteit in bevolkingsgroepen en religies zijn er nogal wat feestdagen. Sommige religieuze feesten van een van de groepen zijn tot algemene vrije dag verklaard. De regering Bouterse verhief enkele andere herdenkingsdagen eenmalig tot vrije dag.

1 januari: Nieuwjaarsdag

25 februari: herdenking staatsgreep 1980 (Dag van de Revolutie)

6 maart 2015, 23 maart 2016, 13 maart 2017: Holi Phagwa (Hindoest. nieuwjaar)

Goede Vrijdag

Eerste en tweede paasdag

1 mei: Dag van de Arbeid

Eerste en tweede Pinksterdag

1 juli: Keti Koti, afschaffing van de slavernij (Dag der Vrijheden)

9 augustus: Dag der Inheemsen

22

17 juli 2015, 5 juli 2016, 25 juni 2017: Id-ul-Fitr (Suikerfeest), einde van de ramadan, de Islamitische vastenperiode

10 oktober Dag van de marrons

25 november: Srefidensi (Onafhankelijkheidsdag)

25 december: eerste kerstdag

26 december: tweede kerstdag

De grote schoolvakantie duurt van eind augustus tot begin oktober. Rond kerst zijn de scholen twee weken dicht.

Feesten en festivals

Holi Phagwa: in of rond maart wordt door de Hindoestanen het lentefeest Holi, of Holi Phagwa, gevierd. Tevens wordt de overwinning van het goede op het kwade gevierd en geldt het als een nieuwjaarsfeest. Men wenst elkaar 'subh holi' en gooit gekleurd poeder en parfum of gekleurd water naar elkaar.

Writers Unlimited: literair festival in maart of april in even jaren, in en buiten Paramaribo. Gesprekken met en voordrachten, poëzie en proza, door Nederlandstalige auteurs, waaronder Surinaamse; ook op scholen. Zie voor details www.writersunlimited.nl.

Avondvierdaagse: april in Paramaribo. Vooral te kenschetsen als een vrolijke optocht met muziek, doet een beetje aan carnaval denken; de wandelaars dragen soms mooie kostuums.

Prawas Din: 5 juni. Herdenking van de aankomst het eerste schip met Hindoestaanse contractarbeiders uit Brits-Indië, de Lalla Rookh in 1873.

Dag der Vrijheden: 1 juli. Eén van de belangrijkste feestdagen in Suriname, beter bekend onder de creoolse naam *keti koti* dat verbroken ketenen betekent. Met deze feestdag wordt de afschaffing van de slavernij in 1863 herdacht. Creolen steken zich in de mooiste kostuums voor de viering aan de Waterkant en in de Palmentuin. Het beeld

Kwakoe, een symbool van de verbroken ketenen, aan de Dr. Sophie Redmondstraat, wordt gehuld in een Afrikaanse omslagdoek.

Zwemmarathon: 1e zondag van juli. Bij afnemend tij, indien mogelijk, starten tientallen zwemmers in Domburg om zo snel mogelijk via de Surinamerivier de Marinetrap in Paramaribo, vlak bij Fort Zeelandia, te bereiken. De snelste zwemmers leggen de 18 km in 2¼ à 3 uur af, afhankelijk van de stroming.

Suripop: begin augustus in even jaren. Het *Suriname Popular Songfestival* gehouden in de Anthony Nesty Sporthal. Anders dan bij het Eurovisie Songfestival wordt hier een compositie tot winnaar gekozen. Voorronden in juli in Krasnapolsky. Filmpjes zijn meestal te vinden op waterkant.net en op YouTube.

Javaanse immigratie: 9 augustus. Herdenking van de eerste Javaanse immigratie in 1890. Dit is ook de Dag der Inheemsen. De status van beide 'herdenkingen' is onduidelijk; soms is het wel een vrije dag, andere jaren weer niet.

Dag van de marrons: 10 oktober, op die dag in 1760 werd een blijvend vredesverdrag gesloten tussen het koloniaal bestuur en de Ndyuka-stam; herdenking van de strijd tegen onderdrukking.

Chinese immigratie: 20 oktober wordt de aankomst van de eerste groep Chinese immigranten in 1853 herdacht, 10 jaar voor de afschaffing van de slavernij.

Divali: het Hindoeïstische lichtjesfeest, tijdens nieuwe maan tussen half oktober en half november: 11 november 2015, 30 oktober 2016, 19 oktober 2017. Huisen worden 's nachts verlicht met diya's (olielampen, kaarsen, fakkels enz.) opdat godin Lakshmi ze kan bezoeken.

Srefidensi: 25 november. De onafhankelijkheidsverklaring van 1975 wordt herdacht met toespraken, muziek en dans op het Onafhankelijkheidsplein en in de Palmentuin. Rond die dag wordt de Srefidensi Marathon gehouden.

Owruyari: oud en nieuw. Vanaf half december tot en met Nieuwjaarsdag vinden feesten en festivals plaats. Speciale exposities bij Readytex, een kerstshow in theater Thalia, vuurwerk van de binnenstad-winkeliers op Oudejaarsdag en de Nieuwjaarsparty bij 't Vat.

Fotograferen

In het binnenland heerst de code: fotografeer geen mensen tenzij u daarvoor toestemming heeft. Inheemsen en marrons kunnen angst hebben dat hun ziel wordt weggenomen door uw camera. Sommigen geven alleen toestemming als u ervoor betaalt. Ook elders in het land is een lichte terughoudendheid bij het fotograferen van mensen gepast.

Geld

De Surinaamse Dollar, SRD genoemd, bestaat sinds 2004. De meeste munten zijn nog uit de Surinaamse Gulden-tijd. Een muntje van 100 is 1 SRD, een munt van 250 is 2,5 SRD.

In de afgelopen jaren heeft de waarde van de SRD geschommeld tussen € 0,22 en € 0,25. Ofwel € 1 is 4 à 4,5 SRD.

In Paramaribo zijn veel **geldautomaten** (ATM) waar u met uw Europese bankpas SRD's kunt pinnen. In de meeste gevallen betaalt u enkele euro's extra aan kosten. Enkele automaten bieden euro's of US dollars. Met een Maestropas kan bij veel kassa's worden betaald. Betalen met een creditcard is nog niet erg gangbaar; soms wordt hiervoor 2-6% extra gerekend. Buiten Paramaribo is pinnen mogelijk in de grotere dorpen en stadjes en op vliegveld Zanderij.

Euro- of US-dollar-biljetten kunt u wisselen bij banken en *cambio's*.

In verband met de inflatie, die de afgelopen jaren schommelde tussen 1 en 17% op jaarbasis, zijn in deze gids de SRD-prijzen omgerekend naar euro's.

Gezondheid

Inentingen tegen dtp en hepatitis A worden aanbevolen en tegen gele koorts kan zelfs verplicht zijn. Informeer hiernaar bij de GGD. Voor meer prik- en informatiepunten kunt u op internet kijken.

Malaria komt op steeds minder plaatsen in het binnenland voor en niet in de kustvlakte. Raadpleeg de GGD of andere bronnen. **Dengue** of knokkelkoorts komt wel in de kustvlakte voor, in epidemieën. De ziekte kan uiteindelijk gevaarlijk zijn. De mug die de besmetting overbrengt steekt ook overdag. Diezelfde mug, de tijgermug, kan ook het **chikungunya**-virus verspreiden. De ziekte kwam in 2014 over van de Antillen en kan weer verdwijnen. Symptomen zijn hoge koorts, gevolgd door huidirritatie en gewrichtspijn.

In het algemeen kunt u zich enigszins tegen de vervelende muggensteken wapenen door armen, benen en nek zo veel mogelijk te bedekken en/of in te smeren met een DEET-houdende 'melk' of olie (50%). Zulke middelen zijn ook in Suriname te koop. Niet alle middelen werken even goed en de ene mens is aantrekkelijker en/of gevoeliger dan de andere. Klamboe's zijn vaak aanwezig op plaatsen waar ze ook wenselijk zijn.

Surinaams **leidingwater** kunt u gewoon drinken.

Verkijkt u zich niet op de genadeloze **zon**, zo dicht bij de evenaar. Armen en benen die zijn bedekt, kunnen niet verbranden. Gebruik anti-zonnebrand met factor 15 of hoger. Vergeet niet uw handen en eventueel voeten in te smeren. Hoed of pet voorkomt zonnesteek.

Informatie

Suriname onderhoudt geen verkeersbureaus in Nederland en België. Veel algemene maar ook specifieke reisinformatie is te vinden op websites als www.suriname.nu. Via zoekmachines komt u natuurlijk ook ver.

Kinderen

In het algemeen zijn Surinamers dol op kinderen. Blanke kinderen, zeker als ze blond haar hebben, vormen een aparte attractie. Vooral vrouwen kunnen lang en vertederd uw kind observeren. In Suriname worden kinderen strenger opgevoed dan dat wij gewend zijn. Een grote mond of ondeugend gedrag wordt niet op prijs gesteld. Kinderen horen te luisteren in Suriname.

Leuk om te doen

Dierentuinen doen het bijna altijd goed bij kinderen: de Paramaribo Zoo dus.

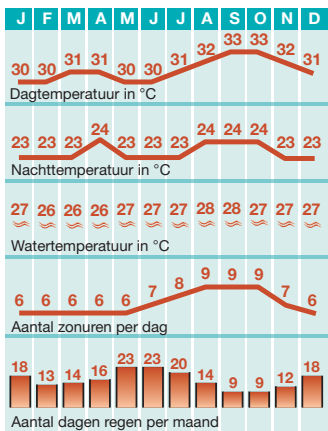
De moderne shopping malls in Paramaribo-Noord en -Zuid vallen bij veel kinderen ook wel in de smaak. Er zijn veel verschillende winkels en er loopt veel volk, er is kortom nogal wat te kijken. Eten en drinken is ruim verkrijgbaar en er zijn wat speeltoestellen.

Een belevenis is het om met kleine kinderen het binnenland in te gaan, als de reis tenminste niet te zwaar is. Doordat (bijna) iedereen Nederlands spreekt, raakt een kind gemakkelijker betrokken. Heerlijk in de rivier spelen (niet alleen!), lekker vrij en heel relaxed. U kunt zich verheugen op een wandeling door een marrondorp, een belevenis voor uw kind en zeker ook voor de nieuwsgierige kinderen daar.

Trips naar de rivierstranden en kreek zullen bij kinderen in goede aarde vallen; lekker ravotten op het strand en in het water (zie Zwemmen op blz. 28).

Klimaat en reisseizoen

Een tropisch regenwoudklimaat, warm en vochtig. De twee regenseizoenen per jaar zorgen voor een variatie in het weer. De hierna genoemde perioden zijn

Het klimaat in Paramaribo

niet (meer) erg precies, want ook hier zijn klimaatveranderingen te bespeuren. De grote regentijd is van ongeveer eind april tot half augustus. De kleine regentijd loopt van half december tot half februari. Het regent dan niet de hele dag maar er zijn elke dag forse tropische buien, meestal 's middags. De temperatuur beweegt zich in de natte tijd rond

de 30°C. In de kleine droge tijd, van half februari tot eind april, zorgt de noord-oost-passaat voor afkoeling; met 28 tot 30 graden is dit de minst warme periode. In de grote droge periode, half augustus tot half december, kan de temperatuur tussen 35 en 40°C liggen. Door de constant hoge vochtigheidsgraad, 80% en hoger, voelt het vaak warmer of in elk geval klam en plakkerig. In het noordelijke kustgebied zorgt de wind soms voor een beetje verkoeling.

's Nachts kan het afkoelen tot 23°C maar loopt de luchtvochtigheid soms op tot 95%. Stenen huizen of gebouwen houden de warmte vast, daar voelt u de nachtelijke afkoeling veel minder. In het binnenland kan de temperatuur 's nachts rond de 20°C komen.

Reisseizoen

De acht of negen vliegtuigen per week van Amsterdam naar Paramaribo v.v. zijn meestal behoorlijk gevuld. De drukste perioden zijn juli/augustus en de kerstvakantie; dan bezoeken veel Surinaamse Nederlanders hun familie in Suriname. De periode van half febru-

Veiligheid en noodgevallen

Van kleine criminaliteit is, voor toeristen, alleen sprake in Paramaribo. De stad is veiliger dan Amsterdam maar let op uw spullen op drukke punten, bijvoorbeeld de busstations (Heiligenweg, Waterkant, Saramaccastraat) en bij de Centrale Markt. Als u zich niet zeker voelt in het donker, mijd dan de slecht verlichte, stille straten en de Palmentuin 's avonds.

Belangrijke telefoonnummers

Politie: 115, **brandweer Paramaribo:** 47 33 33, **ambulance:** 112

Blokkeren pasjes: Visa/Mastercard +31 20 660 06 11; voor bankpas en bankcreditcard zie het nummer op de pas (vantevoren noteren).

Ambassade en consulaat

Nederlandse ambassade: Van Roseveltkade 5, Paramaribo, tel. 47 72 11, prm@minbuza.nl.

Ereconsulaat van België: Pandiet Paltan Tewarieweg 23B, Paramaribo, tel. 719 12 09, belgconspamaribo@gmail.com.